בתי כנסת שתועדו בפרויקט. מלמעלה בכיוון השעון: בסנט פלטן באוסטריה; באי קורפו ביוון; בסוחומי בגיאורגיה; ובמרטיר טידפיל בוויילס צילומים: המרכז לאמנות יהודית

במאפייה השכונתית פעל פעם בית כנסת

פרויקט תיעוד חדש מיפה את 3,318 בתי הכנסת שנותרו באירופה אחרי המלחמה וגילה כי חלקם מוזנחים ואחרים משמשים למטרות שונות, ממוסך דרך בריכת שחייה ועד בית קולנוע. השבוע הושקה תוכנית לשיקום והצלה שלהם

עופר אדרת

במבנה בו שכן בית הכנסת של העיירה סמולביצ'י בבלארוס פועל היום קולנוע. בעיירה בל־נינקס בליטא משתמשים בבית הכנסת בתור בריכה ציבו־רית. בווינדסבך הגרמנית הוקם בית חולים במבנה שפעם היה בית כנסת ובזה שפעל בקרלופי שבצ'כיה, יש מאפייה.

עיון במאגר המידע האינטר־נטי החדש, "בתי הכנסת ההיס־טוריים של אירופה", שהושק השבוע , מעלה תמונה עצובה. מתוך 17 אלף בתי הכנסת ההיסטוריים, שפעלו באירופה לפני 1939, נותרו כיום רק 3,318 מבנים. פחות מרבע מהם משמשים עדיין כבתי תפילה יהודיים והיתר עומדים נטושים והרוסים או משמשים למטרות אחרות.

כעשרים מהם משמשים כיום מוסכים או למגרשי חניה. בש־מונה יש היום בנקים, בשישה תחנות משטרה וברבים אחרים פועלים כנסיות, חנויות, מסע־דות ואולמות תיאטרון וקונצר־טים. שניים מהם הפכו למסגדים.

מאחורי המאגר החדש עומד צוות החוקרים של המרכז לא־מנות יהודית באוניברסיטה הע־ברית, שעמל על מיפוי, תיעוד ומחקר של בתי הכנסת ההיס־טוריים שנותרו באירופה אחרי מלחמת העולם השנייה. "בתי כנסת, כמו בני אדם, משתנים עם הגיל, ומתאימים את עצמם לתפקידים החדשים שלהם", אמר השבוע ד"ר ולדימיר לוין, מנהל המרכז. "יש בהם מבנים בעלי חשיבות היסטורית, אד־ריכלית ואמנותית, שהשפיעו בעצמם על בניינים אחרים, אבל חלקם הם סתם בוטק'ה חסרת ייחוד ומשמעות, ששימשה מתישהו כבית כנסת".

באתר החדש ניתן לראות על גבי מפת אירופה את בתי הכ־נסת בחתכים שונים. בין היתר, אפשר להציג את כל בתי הכ־נסת במדינה או בעיר מסוימת, ולגלות כי הכי הרבה בתי כנסת, 858, נותרו בגרמניה. אוקראינה במקום השני עם 410 בתי כנסת ויש מדינות כמו אלבניה ואס־טוניה, בהן תועד רק בית כנסת אחד שנותר היום.

617 מבתי הכנסת באירופה במצב "רע", 147 — "רע מאוד" ו-130 לא ניתן עוד להציל

קטגוריה נוספת שמציג האתר היא מצבו הפיזי של המ־בנה. בתי הכנסת חולקו לחמש קבוצות לפי מצבם. עיון בנתונים מעלה כי 617 מהם במצב "רע", 147 — "רע מאוד" ו-130 הוגדרו ככאלה שלא ניתן עוד להציל. "יש בתי כנסת ששמורים במצב טוב, בשעה שאחרים הרוסים לגמרי", אומר לוין. מסיכום הנתונים עולה, כי כ-160 בתי כנסת זקוקים בדחיפות לשיקום. "חלקם נמצאת בסכנת הכחדה, כי לא טיפלו בהם במשך שנים", אומר לוין.

עדים אחרונים

בנתונים האלה תשתמש בקרוב "העמותה למורשת יהודית", שהוקמה בבריטניה במטרה "לשמר את האתרים הארכיאולוגיים היהודיים, כדי לאפשר עתיד לבתי כנסת ההיסטוריים". בעמותה הזהירו, כי אם לא יוענק טיפול למבנים האלה, הדורות הבאים עלולים לאבד לעד את "ההיסטוריה התרבותית העשירה הזו".

מייסד העמותה, מייקל מייל, הסביר השבוע כי החליט בש־לב הראשון להתמקד בשיקומם של 19 מבנים, שיש סיכוי לה־ציל: "אנחנו במרוץ נגד הזמן כדי להציל את בתי הכנסת, אבל לא נוכל להציל את כולם". לדבריו, "לכל אחד מהם יש סיפור שו־נה, אך בהרבה מקרים הם הע־דים האחרונים לחיים היהודים שהיו ואינם עוד". הוא סבור שלא מדובר רק במורשת יהודית, אלא בחלק מהמורשת התרבותית וההיסטורית של אירופה כולה.

ברוב פאר והדר

אחד המבנים שמיועדים לשי־מור הוא בית הכנסת הגדול בעיירה סלונים בבלארוס (לפ־ני המלחמה היה בשטח פולין), שהוקם ב-1640. רק כ-200 יהודים מ-16 אלף בני הקהילה שרדו אחרי השואה. בית הכנסת, ששוכן במבנה בארוקי שמשקיף לעבר כיכר העיר, שימש אחרי המלחמה כמחסן ובהמשך ננטש. לאורך השנים הוא הושחת וכעת הוא בסכנת קריסה, אך חלק מה־ציורים שמעטרים את קירותיו עודם שלמים.

קרובי משפחתה של מגישת הטלוויזיה הבריטית נטשה קפ־לינסקי נהגו להתפלל בבית הכ־נסת הזה בטרם נרצחו בשואה. כעת קמפינסקי פעילה בעמותה, במטרה להציל אותו. "לא מדובר רק בשמירה על מבנים יפים מב־חינה אדריכלית", כתבה השבוע במאמר שפורסם בתקשורת הב־ריטית. "המבנים האלה צריכים לשמש כשער להיסטוריה ולחי־נוך של דורות העתיד על החיים היהודיים".

מבנה אחר שישוקם הוא בית הכנסת בעיר מרטיר טידפיל שב־ווילס. הוא הוקם ב-1870 במבנה גותי מרשים, מעוטר בגילופים, אך כעת עומד מוזנח, מלוכלך ונטוש. לפי התוכנית, הוא עתיד לעבור שיפוץ ולהפוך למוזיאון ומרכז לתרבות יהודית.

בהנהלת העמותה יש כמה פנים מוכרות ובראשם ההיסטו־ריון היהודי פרופ' סיימון שא־מה, שהתפרסם בזכות סדרות התעודה הפופולאריות שהוא מגיש בטלוויזיה. בין התומ־כים בפעילותה נמצאים אנשי טלוויזיה, אמנים, אדריכלים, סופרים וחברי פרלמנט לשעבר. ברשימה בולטים כמה יהודים בעלי שם בהם הפילוסוף ברנר אנרי לוי, האדריכל דניאל ליב־סקינד והפסל אניש קאפור.

העמותה מתמקדת כעת במא־מץ לעורר את דעת הקהל ולגייס תמיכה ציבורית למבצע ההצלה, בין היתר בקרב משפחות שמו־צאן מהערים בהן פעלו בתי הכ־נסת ובקרב הקהילות המקומיות,

לוין: "בתי כנסת, כמו בני אדם, משתנים עם הגיל ומתאימים עצמם לתפקידיהם החדשים"

שהמבנים נמצאים בשטחן. אירוע ההשקה של המבצע התקיים הש־בוע בפרלמנט הבריטי.

כשלוין נשאל איזה מבין 3,318 בתי הכנסת שתיעד הותיר בו את הרושם העז ביותר הוא בוחר בבית הכנסת באשמיאני שבבלארוס, שהוקם במאה ה-19. בשנת 1902 הוא נחנך מחדש, לאחר שיפוץ, "ברוב פאר והדר", כפי שתואר בעיתון "המליץ". היום הוא מש־מש כמחסן. "זהו המקרה היחיד של בית כנסת שכיפת העץ שלו, שכוללת ציורים וגילופי עץ חיצוניים, השתמרה", אומר לוין. "הוא משמש כזכר לעשרות בתי כנסת מעץ, שנשרפו בשתי מלחמות העולם".

בריזה
אמנות הטיול
טיולים גדולים בקבוצות קטנות
לפרטים: 03-5440005

פסח במרוקו היפה (טיול מובטח)	פסח בפורטוגל ומדירה (טיול מובטח)	יפן בפסח טיול נשים (טיול מובטח)	אביב ביפאן
25.3	12 יום	25.3	11 יום	5.4	13 יום	17.5	14 יום
7-17.5	11 יום	מהאטלס לסהרה בחופשת הפסח בהדרכת עקיבא אזולאי	השילוב המתבקש בהדרכת יעל הרמלין	טיול נשים בימי פריחת הדובדבן בהדרכת נעמי כפיר	טיול גאוגרפי יפהפה בהדרכת אילן ציפורה
באקו ואזרבייג'ן (טיול מובטח)	אלבניה פותחת שעריה	נורבגיה ולופוטן (טיול מובטח)	מפריז לנורמנדי (טיול מובטח)
10.5	8 ימים	6.5	9 ימים	29.6	13 יום	26.6	8 ימים
מדינת הנפט לרגלי הקווקז בהדרכת ד"ר מיכל בז'רנו	טיול מצפון לדרום בהדרכת נדי אורמיאון	פיורדים והצפון הרחוק בהדרכת עמוס גולדבלט	סמינר משייט על נהר הסיין מפריז לנורמנדי בהדרכת יעל הרמלין, איציק הרמן וזמר שנסונים פריזאי

info@breeza.co.il | www.breeza.co.il

הטכניון גאה לארח את:
ALAN ALDA
בהרצאה מיוחדת
יותר מפגישה
עיוורת עם המדע
21.2.2018
18:00-19:00
אולם טאוב 1,
המרכז למדע וטכנולוגיה ע"ש
משפחת הנרי ומרילין טאוב
הפקולטה למדעי המחשב
קריית הטכניון, חיפה

- הכניסה חופשית ברישום מראש
- יש להציג כרטיסים בכניסה
- ההרצאה באנגלית
www.technion.ac.il/alan-alda

אלן אלדה הוא שחקן ("מ.א.ש", "הבית הלבן"), במאי ותסריטאי אמריקאי. אלדה הוא פרופסור אורח בבית הספר לעיתונאות באוניברסיטת סטוני ברוק בניו יורק, מייסדו של "מרכז אלן אלדה לתקשורת המדע" ואחד השמות המוכרים ביותר בתחום תקשורת המדע. דרך סיפורו וחוויותיו כמגיש התכנית הנודעת "Scientific American Frontiers" במשך 12 שנים, ידגים אלדה לקהל את חשיבותה של תקשורת מדע אפקטיבית לציבור הרחב.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
ZUCKERMAN INSTITUTE

משרד התרבות והספורט
מודיע על
קול קורא להגשת מועמדויות לאמן / קבוצת אמנים / אוצר שייצגו את ישראל בביתן הישראלי בביאנלה הבינלאומית לאמנות בוונציה שתתקיים במאי 2019

הביאנלה הבינלאומית לאמנות תפתח בוונציה במאי 2019. מדינת ישראל משתתפת באירוע בינלאומי חשוב זה ופונה לציבור האמנים והאוצרים בבקשה לקבל הצעות לתערוכה אשר תוצג בביתן הישראלי.

קיום התערוכה וגובה התקציב שייקבע לכך נתונים לשיקול דעתה הבלעדי של מדינת ישראל ומותנים באישורי התקציבים לשנת 2019 של משרד התרבות והספורט ומשרד החוץ.

זכאי להגיש מועמדות אזרח מדינת ישראל או תושב קבע בה שהוא אחד מאלה:
- אמן בתחום האמנות הפלסטית מוביל בתחומו, בעל מוניטין בין-לאומי
- קבוצת אמנים בה לפחות אמן אחד מוביל בתחומו בעל מוניטין בין-לאומי
- אוצר מוביל בתחומו בארץ.

יש להעביר טופס הגשה דיגיטלי בהתאם להנחיות המפורטות בטופס ההגשה ובצירוף כלל המסמכים המבוקשים
עד יום ראשון, כ"ג בניסן תשע"ח, 8 באפריל 2018 בדוא"ל בלבד!

כתובת למשלוח: artfor2018@gmail.com בקובץ **PDF** מצורף עד 15 מגה או באמצעות קישור.
קטעי וידיאו ומיצג **בלבד** ניתן לשלוח בהחסן נייד (Diskonkey) (5 עותקים) לכתובת הבאה:
אורנית בן דרור, הפקת "אירועים שנוגעים" ת.ד. 1714 אבן יהודה מיקוד 4053142.

את "נוהל בחירת אמן/אדריכל/אוצר לביאנלה ונציה" (להלן-"נוהל הבחירה"), טופס הגשת המועמדות והתוכניות האדריכליות של הביתן הישראלי בוונציה ניתן למצוא באתר משרד התרבות והספורט: www.mcs.gov.il (מידע ישיר/קול קורא, מלגות ופרסים).

שאלות ניתן להפנות לדוא"ל: artfor2018@gmail.com
בקשות שתגענה לאחר המועד המצוין לעיל או בקשות שאינן מלאות או שאינן חתומות לא תכללנה ברשימת המועמדים.

כל ההליכים לבחירת האמנים/אוצרים יתנהלו על פי נוהל הבחירה ובכפוף להוראותיו.
במקרה של סתירה בין האמור במודעה זו והאמור בנוהל בחירת המועמד, יקבע האמור בנוהל.
למען הסר ספק, הגשת הצעה אינה מקנה זכות למציע להתקשר עם המשרד כדי להגשים את ההצעה או משום התחייבות כספית של המדינה.

הדרך הקלה לשירותי הממשלה gov.il www.gov.il